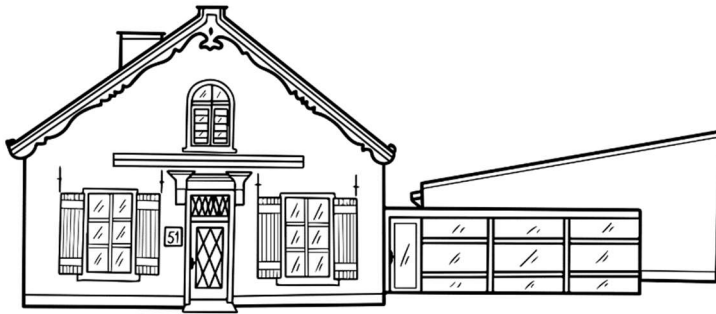


Jaarverslag Museum Hofland 2023



Inleiding

Het jaar 2023 was een goed jaar voor Museum Hofland. Wij ontvingen in totaal 8098 bezoekers, waarvan 910

scholieren via de scholenbezoeken. In het algemeen blijkt het kinderbezoek te stijgen, en het museum wil dan ook inzetten op de aantrekkelijkheid voor kinderen, ook nu de Museumvereniging het label 'Kidsproof museum' heeft afgeschaft.

Het museum draait geheel op vrijwilligers, het afgelopen jaar waren dat er ca. 90. Veel vrijwilligers zijn al jaren verbonden aan het museum, en een aantal mensen die niet meer regelmatig kunnen bijdragen, is nog steeds bereid als adviseur te helpen. Voor de medewerkers werd een uitje georganiseerd naar museum Hilversum.

De financiële situatie is positief. De inkomsten bedroegen € 22.062 meer dan de uitgaven. Dat is goed, maar ook nodig gezien de bres die de Coronaperiode in de reserves van het museum heeft geslagen. Het is belangrijk dat er een goede buffer is voor het museum, en dat er middelen zijn voor het onderhoud van gebouwen en tuinen en voor een investering in de vernieuwing van het museum.

De wisseltentoonstelling over energie werd in oktober vervangen door 'Fossielen, Fabels, Feiten, over de rijke folkloregeschiedenis van fossielen. Er werden twee verkoopzondagen georganiseerd voor de verkoop van fossielen, mineralen en stenen. Beide dagen waren succesvol, maar vragen ook veel energie en inzet. Het afgelopen jaar is volop ingezet op een nieuw digitaal beheersysteem. Dit zal in 2024 worden afgerond.

Bestuur

Het bestuur bestond uit voorzitter Gert Bosscher, penningmeester Jan van Muiswinkel, secretaris Wim Schepens en Alexandra de Maesschalck. Helaas overleed de zeer gewaardeerde secretaris Lenie Vogelenzang de Jong, die tevens medewerkster was van de schoolcommissie, in het begin van het jaar.

Het bestuur vergaderde 11 keer, waarvan de septembervergadering gewijd werd aan een bijzondere vergadering over het komende meerjarenbeleidsplan.

In november vond een overleg plaats met de leden van de Raad van Advies over de nieuwe wisseltentoonstelling, de inrichting van de Gooihoek en de aandacht voor archeologie en het meerjarenbeleidsplan.

De samenstelling van de Raad van Advies is:

prof.dr. G.J. Boekschoten (em. hoogleraar Paleontologie VU, Amsterdam)

prof.dr. J.W.F. Reumer (publicist; em. hoogleraar Vertebratenpaleontologie Univ. Utrecht)

prof.dr. A. S. Schulp (hoogleraar Vertebratenpaleontologie Univ. Utrecht, conservator paleontologie Naturalis)

prof.dr. G.J. van der Zwaan (em. Rector Magnificus Univ. Utrecht; em. hoogleraar Biogeologie Univ. Utrecht)

Museale Commissie (MusCom)

Algemeen

De Museale Commissie van Geologisch Museum Hofland, de MusCom, behartigt de museale activiteiten en het collectiebeheer en adviseert het bestuur daarover. Onder de MusCom zijn een aantal werkgroepen actief: de werkgroep gesteenten en mineralen, de

paleowerkgroep, de werkgroep archeologie, de werkgroep inrichting tuinen, de werkgroep atelierbeheer en de werkgroep documentatiebeheer en bibliotheek.

De vaste tentoonstelling werd in 2023 uitgebreid met een Introductiehoek waar de bezoeker geïnformeerd wordt over wat er allemaal te zien is. Er is een paneel gemaakt waarin kort wordt verteld wie Lucas Hofland was en wie de heer Nienhuys (de naamgever van de Nienhuysvleugel) was.

Daarnaast zijn het afgelopen jaar in de vaste tentoonstelling drie panelen aangebracht die kenmerken van de aarde presenteren. Daarin is ook een 3-D aardbol opgenomen, waarop het Nasa-beeld van de aarde is geprojecteerd.

Werkgroep gesteenten en mineralen

Een belangrijke activiteit in 2023 was de implementatie van het nieuwe collectiebeheersysteem Atlantis. Bijna alle mineralenfoto's zijn gemaakt en reeds in het systeem ingevoerd. Van de collectie gesteenten is ca. de helft gefotografeerd. De bedoeling is dat deze foto's in één opdracht worden ingevoerd in het systeem.

De werkgroep heeft een heel aantal schenkingen van collecties gesteenten en mineralen verwerkt. Diverse stukken werden verwisseld voor mooiere exemplaren, terwijl de eerste beschikbaar werden gesteld aan de winkel. Ook werd een aantal niet-museale gesteenten uit de bestaande collectie ontzamd.

De werkgroep richtte diverse minitentoonstellingen in.

In het afgelopen jaar werd gewerkt aan de voorbereiding van de herinrichting van de gesteentehoek, onder meer in de vorm van de digitale presentatie van de uitleg bij de wandplaat van de gesteentekringloop. De herinrichting zal in 2024 worden gerealiseerd. De werkgroep heeft ook in het museum, ter hoogte van de pilaar tussen de 'grote' vitrines met mineralen, een lage vitrine met zogenaamde 'Belazerieten' (nep-mineralen) ingericht, voorzien van bijbehorende teksten. Daarboven is een algemeen informatiescherm over mineralen geplaatst. De afbeeldingen die horen bij de informatie die op het scherm is te vinden, zijn foto's van mineralen die ook echt in de vitrines liggen.

In december werd met een kortlopende bruikleen aan omroep KRO-NCRV een aantal mineralen ter beschikking gesteld voor opnamen van het programma *Earth Challenge*. Dat programma zal vanaf maart 2024 in delen worden uitgezonden. Tevens werd, voor een nog in Houten in te richten tentoonstelling, een langdurige bruikleen van mineralen aan de Archeologische Werkgroep 'Leen de Keizer' voorbereid.

Paleowerkgroep

Het jaar 2023 stond voor de werkgroep voor het overgrote deel in het teken van de wisseltentoonstelling *Fossielen, Fabels, Feiten*, die in oktober is geopend.

De wisseltentoonstelling is een groot succes. De leden van de werkgroep hebben veel geëxperimenteerd met verschillende ontwerpen, technieken (bijvoorbeeld 3D-prints) en manieren van vertellen. Hierbij hebben zij zich gericht op een brede doelgroep, ook door bijvoorbeeld het maken van een kinderboekje bij de tentoonstelling. Hiervan is veel geleerd, dat de werkgroep mee wil nemen in het herzien van onderdelen van de vaste tentoonstellingen – er is al een klein beginnetje gemaakt in de themakast van het Trias (vaste tentoonstelling *Geschiedenis van het Leven*).

Er is een aardige hoeveelheid materiaal binnengekomen in de vorm van schenkingen, maar het was van beperkte kwaliteit, waardoor maar weinig is opgenomen in de collectie. Een noemenswaardige uitzondering is een grote *Orthoceras* in matrix die we in het najaar mochten ophalen bij een schenker.

Tot slot heeft de paleowerkgroep het afgelopen jaar voor het eerst twee jonge snuffelstagiairs (15 en 9 jaar oud) gehad, die met veel interesse en enthousiasme een paar dagen meegelopen hebben.

Werkgroep archeologie

De werkgroep heeft in 2023 een inventarisatie uitgevoerd van de bruiklenen, en deze gecontroleerd op aanwezigheid en schade. Alle artefacten zijn gefotografeerd. Ook is de eigen collectie geïventariseerd en gedetermineerd.

Geïnvesteed is in contacten met medewerkers van andere musea en externe deskundigen, onder meer met het oog op het verwerven van nieuwe en betere bruiklenen voor de toekomst.

Interessant was dat een aantal vuurstenen, door mevrouw Offerman destijds geschonken aan het museum, zijn voorgelegd aan deskundige Marcel Niekus met de vraag of het hier kan gaan om middenpaleolithische artefacten, vervaardigd door Homo Heidelbergensis. Marcel Niekus heeft na onderzoek een rapport uitgebracht waarin hij vaststelt dat een groot deel van de artefacten afkomstig zijn uit de vroeg midden-paleolithische Rhenen industrie en dat zij zijn vervaardigd door Homo Heidelbergensis of een vroege vorm van Homo Neanderthalensis.

Verder is veel tijd gestoken in het voorbereiden van een herinrichting van de huidige uitstalling 'Goois Verleden'. Het is de bedoeling dat dit in 2024 wordt gerealiseerd.

Werkgroep inrichting tuinen

In 2023 zijn diverse ideeën naar voren gekomen voor zowel de inrichting van de tuin bij het museum als de mogelijkheid van een buitengedeelte van het museum bij Crailo, in overleg met het Goois Natuurreservaat.

Werkgroep atelierbeheer

De werkgroep heeft in 2023 geassisteerd bij het zagen, slijpen en polijsten van collectiestukken, van gesteenten en mineralen voor verkoop in de museumwinkel en van stenen voor het publiek. Ook werden weer talloze geodes, die in de museumwinkel te koop zijn, voor bezoekers gezaagd en werden vragen van bezoekers beantwoord.

Werkgroep documentatiebeheer en bibliotheek

Het afgelopen jaar heeft voornamelijk in het teken gestaan van de uitsortering en herindeling van de boeken. Dit heeft geresulteerd in een voorlopige indeling op de thema's Archeologie, Mineralen, Geologie algemeen, Paleontologie en regionaal Nederland en Buitenland.

Verder is coördinator Hanneke de Raay bezig geweest, samen met de paleowerkgroep en de werkgroep gesteenten en mineralen, om alles in het nieuwe softwaresysteem onder te brengen. Dit heeft voor het einde van 2023 zijn beslag gekregen.

Educatie

Algemeen

In totaal bezochten 950 leerlingen het museum in 2023, van 13 scholen voor basisonderwijs (36 klassen) en 5 scholen voor voortgezet onderwijs (7 klassen).

De scholencommissie heeft zich, ondanks het feit dat de commissie wat uitgedund was, enorm ingezet om na de coronaperiode de scholen weer met inachtneming van goede hygiëne en ventilatie te ontvangen. Begin 2023 kwamen de aanvragen van vooral de scholen voor basisonderwijs weer langzaam op gang. De scholen voor voortgezet onderwijs bleven achter, maar met het begin van het schooljaar 2023/2024 kwam ook hun bezoek op gang. Aangeboden werden de programma's vulkanisme, archeologie, gesteentekringloop, het Gooi, jager/verzamelaar/boer, ontwikkeling van het leven en sierstenen en mineralen.

Het Goois natuurreservaat heeft contact gezocht voor een zoektocht voor scholieren op de hei, te verzorgen door het GNR met medewerking van het museum Hofland. Hiertoe is een paar keer gesproken met 2 vertegenwoordigers van het GNR, die bezig zijn een plan uit te werken. Een eerste concept is klaar en krijgt een vervolg in 2024.

In het afgelopen jaar werden 11 keer spreekbeurtenkistjes uitgeleend: 2x “Gesteenten”, 5x “Fossielen” en 4x “Sierstenen”.

Door de overkapping op het activiteitenplein hadden we meer lesruimte voor activiteiten buiten, waardoor we bij goed weer gemakkelijker deze buitenactiviteiten konden aanbieden dan in het verleden. Ook de vergrote kinderhoek bleek een succes en is in de loop van tijd opnieuw ingericht.

Kinderactiviteiten en partijtjes

De werkgroep kinderactiviteiten organiseerde iedere eerste zondag van de maand verschillende activiteiten, zoals een kijkdoos maken, op gesteente schilderen met zand, vulkaantjes maken etc. Deze activiteit is in 2023 11 maal georganiseerd. Het aantal deelnemende kinderen varieerde van 12 tot 25 kinderen per bijeenkomst.

In de zomervakantie werd 3 maal één activiteit aangeboden, te weten ‘slijpen op glasplaatjes’. In totaal kwamen 85-90 kinderen een fossiel of mineraal slijpen.

Er zijn 12 partijtjes geweest met gemiddeld 8 kinderen in de leeftijd van 7 tot 11 jaar.

Er zijn ook 5 aanvragen geweest die door omstandigheden niet zijn doorgegaan.

3 aanvragen voor december zijn doorgeschoven naar januari 2024.

Aan het plan om de diavoorstellingen voor de partijtjes te optimaliseren wordt nog steeds gewerkt. De voorstelling “het ontstaan van het leven” is zo goed als rond. Er zijn nieuwe voorstellingen over “fossielen” en ‘dino’s’. Een voorstelling over “archeologie” wordt nog onderzocht.

Gidsen

Zoals gebruikelijk, waren er in het museum gidsen aanwezig op de zaterdag- en zondagmiddag. In 2023 is begonnen met het ook inroosteren van gidsen op de woensdagmiddag. Deze gidsen zijn beschikbaar voor het publiek om vragen te stellen en extra informatie te geven.

Daarnaast zijn de gidsen beschikbaar voor groepsrondleidingen. In 2023 hebben zich 8 groepen aangemeld voor een rondleiding. Hieronder twee studentengroepen van de UVA die zich volgend jaar ook weer zullen melden, zij het natuurlijk in een andere samenstelling. In totaal ging het om 150 bezoekers.

Voor de gidsen is weer een instructieavond georganiseerd waarbij ervaringen werden uitgewisseld en de gidsen werden bijgepraat over de diverse ontwikkelingen binnen het museum en over de wisseltentoonstelling “Fossiele, Fabels en Feiten”.

Momenteel doen 13 medewerkers mee als gids.

Lezingen en cursussen

In 2023 zijn er twee lezingen op de derde zondag van de maand georganiseerd. Hierbij gaat het om: “Over het ontstaan van het leven” door dr. Eric Mulder, in oktober, en “De culturele aap van Lucy tot Lady Gaga” door prof dr Marc van Vugt, in december. Deze lezingen zijn vrij toegankelijk voor bezoekers.

Voor de interne training van de medewerkers worden er regelmatig lezingen verzorgd op de woensdagochtend. In 2023 waren dat Aardbevingen en hun sporen in sediment van de Jordaanvallei, door Anne Fortuin (maart), Geotrip door Ierland, door Betsy Ooms (april), Inleiding vuursteen, door John van der Sar (oktober), en Olivijn, door Joris van Enst (november).

Tot slot organiseert de Geologische Vereniging Midden-Nederland (voorheen afdeling Utrecht en 't Gooi van de Nederlandse Geologische Vereniging) iedere derde maandag van de maand lezingen in het museum. Ook medewerkers zijn daarbij welkom.

De mogelijkheid om cursussen aan te bieden worden in 2024 nader onderzocht.

Onderhoud gebouwen en terreinen

Het jaarlijkse onderhoud van de alarminstallatie, brandblussers en cv-kachels is uitgevoerd en goedgekeurd. In december is een storing in een van de twee cv-kachels door de installateur gerepareerd. De jaarlijkse inspectie van de Brandweer vond wederom plaats zonder op of aanmerkingen. Met de aannemer is wederom het meerjarenonderhoudsplan besproken en waar nodig aangepast.

Een groot aantal projecten is uitgevoerd, waaronder:

- Aansluiting Delta glasvezel t.b.v. internet en telefoon via Caiway.
- Een begin is gemaakt met het moderniseren en flexibiliseren van de hard- en software rond de grot van de sjamaan.
- Het installeren van een Tv-scherm op de oostmuur van de Nienhuys-vleugel als vervanging van de beamer.
- Het aanpassen van het verhaal over de platentektoniek voor de Tv-presentatie op de oostmuur.
- Uitvoering inrichting van de wisseltentoonstelling "Fossielen, Fabels en Feiten".
- Uitvoering inrichting introhoek inclusief plaatsing van draaiende wereldbol.
- Het plaatsen van een vitrinekastje en computerscherm in de mineralenwand.
- Vernieuwing afdekplaten zandbakken.

In de tuin is het afgelopen jaar veel energie gestoken in een renovatie van de vijver, waarbij de bodem opnieuw werd bekleed met rubber en waarbij de vijverrand deels werd voorzien van zwerfkeien uit Scandinavië. Ook is er gewerkt aan de waterval. Terras 1 is klaar, aan terras 2 wordt nog gewerkt, en daarna volgt het boventerras. Het bestuur heeft uit waardering voor de tomeloze inzet van Jules Klees de brug over de vijver naar hem genoemd en een bordje met zijn naam bevestigd: de Jules Klees-brug.

IT en Websitebeheer

Onderzocht worden de mogelijkheden voor het vinden van extra vrijwilligers met ervaring en expertise op het gebied van IT en websitebeheer. De werkgroep Onderhoud gebouwen en terreinen heeft al een medewerker gevonden met IT-kennis, die zich onder meer gebogen heeft over de hard- en software van de grot van de sjamaan.

Receptie, winkel en catering

Het jaar 2023 is gelukkig weer een normaal jaar geworden. Op het bestand van de receptievrijwilligers heeft de pandemie nog steeds invloed gehad. Hopelijk zal het spandoek "wij zoeken vrijwilligers" nieuwe aanmeldingen geven, zodat opening op alle dagen weer gerealiseerd kan worden. Het inwerken en trainen van medewerkers blijft een doorlopend proces en het vergt van een paar medewerkers extra tijd. De winkelomzet is een belangrijke bron van inkomsten voor het museum, (bijna 60% van de inkomsten) en ondanks dat we nog steeds niet alle dagen open zijn, is dit een mooi resultaat. In 2023 zijn twee grote verkoopzondagen gerealiseerd, waar heel veel tijd en energie in is gestopt. De resultaten waren positief, maar we hebben wel geconcludeerd dat het vele werk niet in verhouding staat tot de opbrengsten en we zullen dit voor dit jaar ook niet inplannen.

Vrijwilligers

Het museum prijst zich gelukkig met een groot aantal vrijwilligers, maar het bestuur heeft vastgesteld dat op een aantal gebieden versterking nodig is (de receptie, tuin, schoolbegeleiders, IT, PR) en dat er op een aantal gebieden sprake is van veroudering van het vrijwilligersbestand. Daarom zal ingezet worden op een werkgroep Vrijwilligers.

PR en Communicatie

De naamsbekendheid van en publiciteit over het museum heeft veel aandacht gehad. Dat gold onder meer de opening van de wisseltentoonstelling 'Fossielen, Fabels, Feiten'. De folder over het museum werd vernieuwd en in de regio verspreid over een aantal hotels en campings. Nieuwsbrieven werden gemaakt en verspreid, zowel voor de eigen medewerkers als voor bezoekers en Vrienden.

Bezoeken werden georganiseerd aan diverse andere musea, om na te gaan in hoeverre ons museum daarvan kan leren. Het ging om het Oertijdmuseum in Boxtel, het Gelders Geologisch Museum in Velp en Naturalis in Leiden. In 2024 volgt nog een bezoek aan het Kristalmuseum in Borculo.

Deelgenomen werd aan een aantal evenementen, zoals het schaapscheerdersfeest van het Goois Natuur Reservaat.

Sponsoring

In 2023 is gestart met een werkgroep Sponsoring. Deze heeft zich in eerste instantie gericht op het Vriendenbestand van het museum en de vraag hoe dit bestand vergroot kan worden, en hoe het aantrekkelijker kan worden gemaakt om Vriend van het museum te worden en te blijven. In 2024 zal de werkgroep tevens onderzoeken hoe crowdfunding kan worden gestart voor concrete projecten.